

TEMEL HUKUK

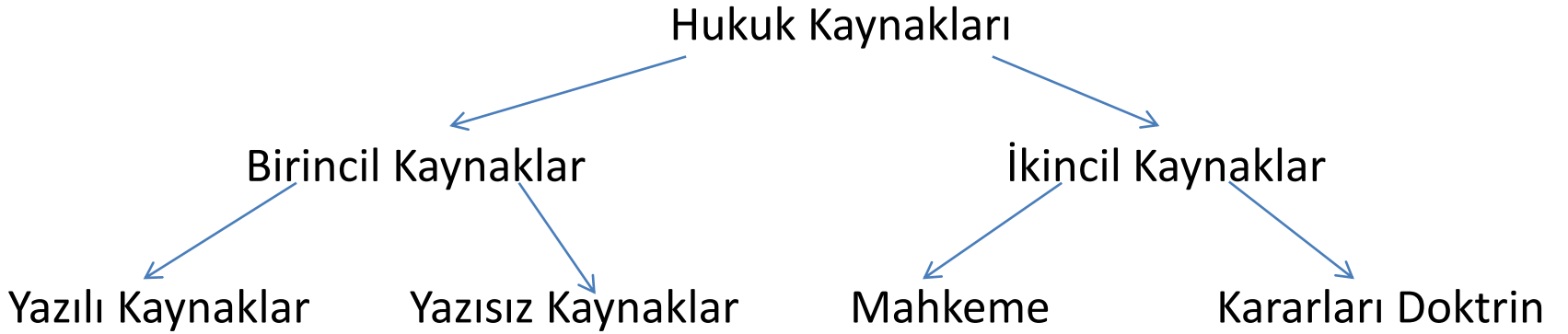
ARŞ. GÖR. DR. PELİN TAŞKIN

BU DERSTE NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Hukukun kaynakları
- Normlar hiyerarşisi

Hukukun Kaynakları

Hukukta kaynak kavramı, hukukun varlık kazanabilmek ve yürürlüğe geçebilmek için hangi yolları içermesi gerektiğine işaret etmektedir (biçimsel kaynaklar).

NORMLAR HİYERARŞİSİ

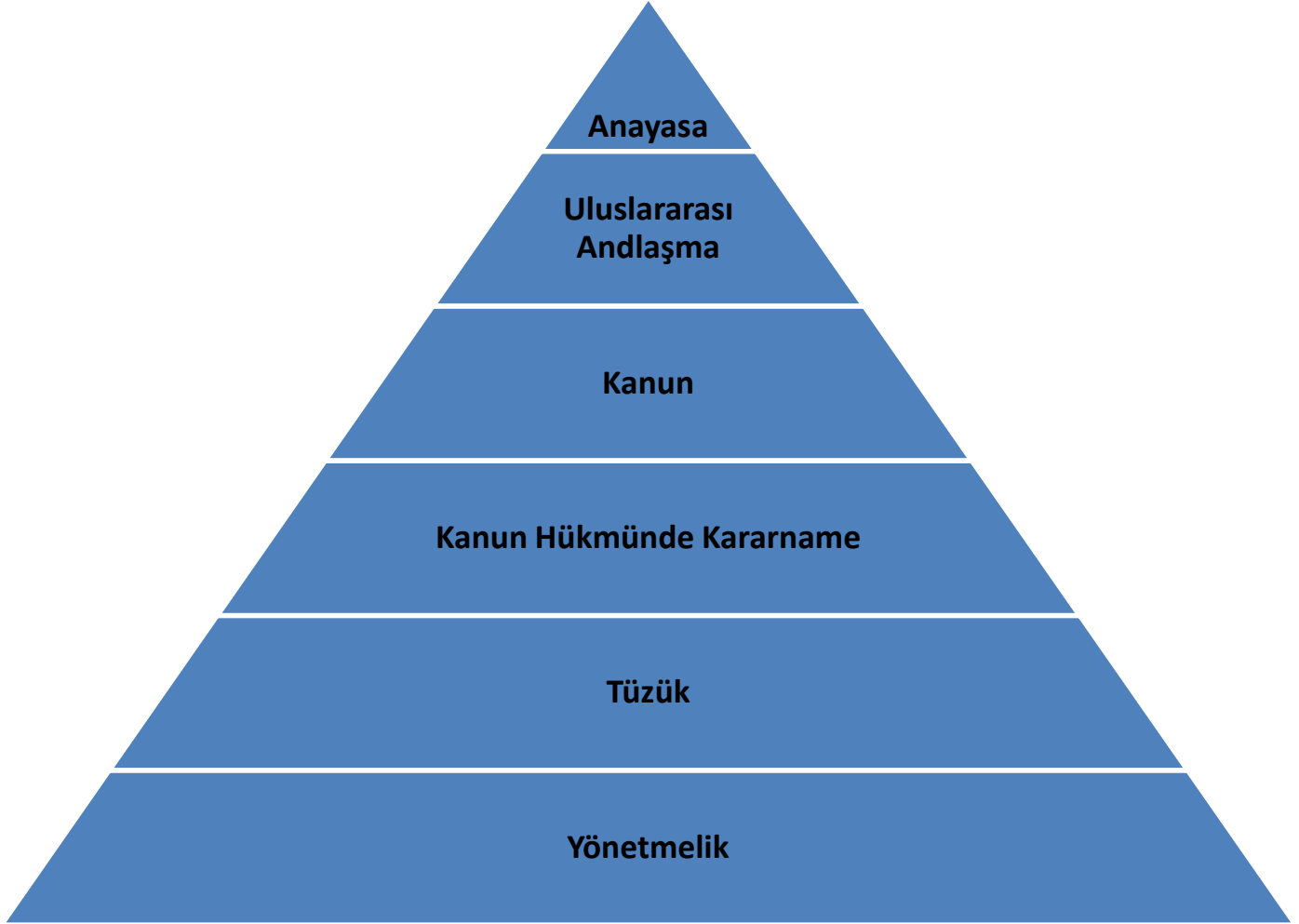
“Her norm, kendisine üstün olan bir normdan istidlal olunur ve o normdan da diğer birtakım normlar çıkartılır.”

(Akbay, 1947, 34)

Normlar hiyerarşisi, hiyerarşik sıradaki hukuk kurallarından altta bulunan kuralın kendi üstündeki kurala aykırı olmamasıdır.

(Güriz, 2012, 54)

TEMEL HUKUK

ANAYASA

"**Devlet**, genel amaçlara sahip, belli bir ÷lke ve zorunlu olarak o ÷lkeye bağlı, o ÷lkeye ait s÷jeler üzerinde egemenlik yetkisini kullanan bir siyasal hukuki d÷zendir."

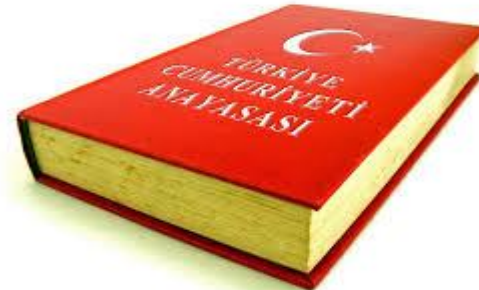
(Keyman ve Toroslu, 2012, 79)

"Siyasal hukuki d÷zeni (yani devlet d÷zenini) kuran devlet dediğimiz d÷zenlenmiş hukuki kurumun özünü ifade eden, bunun örgütlenme ilkelerini gösteren normları içeren kaynağa, şekli anayasa kanunu veya yazılı anayasa ya da kısaca **anayasa** denir."

(Keyman ve Toroslu, 2012, 80)

"Devletin şeklini, kişilerin haklarını ve ödevlerini, devlet organlarını ve bu organlar arasındaki ilişkileri belirten en soyut ve en genel hukuk kurallarını içeren yazılı kanun anayasadır. "

(Güriz, 2012, 55)

Anayasanın Değiştirilmesi

Katı Anayasa – Yumuşak Anayasa

Anayasanın Değiştirilmesi

Anayasa'nın Değiştirilmesi Teklifi:

TBMM'nin **üye tam sayısının en az 1/3 ile yazılı olarak.**

AY'nin değiştirilmesi hakkındaki teklifler **Genel Kurulda 2 defa**
görüşülür.

Anayasanın Değiştirilmesi (AY md.175)

Değiştirme teklifinin kabulü:

TBMM üye tam sayısının 3/5 çoğunluğunun gizli oyu ile mümkündür.

AY'nin değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tabidir.

Anayasanın Değiştirilmesi (AY md.175)

Cumhurbaşkanı AY değişikliklerine ilişkin kanunları, bir daha görüşölmek üzere TBMM'ne geri gönderebilir.

Meclis geri gönderilen kanunu, üye tam sayısının $2/3$ çoğunluğu ile aynen kabul ederse, CB bu kanunu **halkoyuna** sunabilir.

Meclis tarafından, üye tam sayısının $3/5$ ile veya $2/3$ az oyla kabul edilen AY değişiklikleri hakkındaki kanun, CB tarafından meclise iade edilmediği takdirde **halkoyuna sunulmak üzere Resmi Gazete'de yayınlanır.**

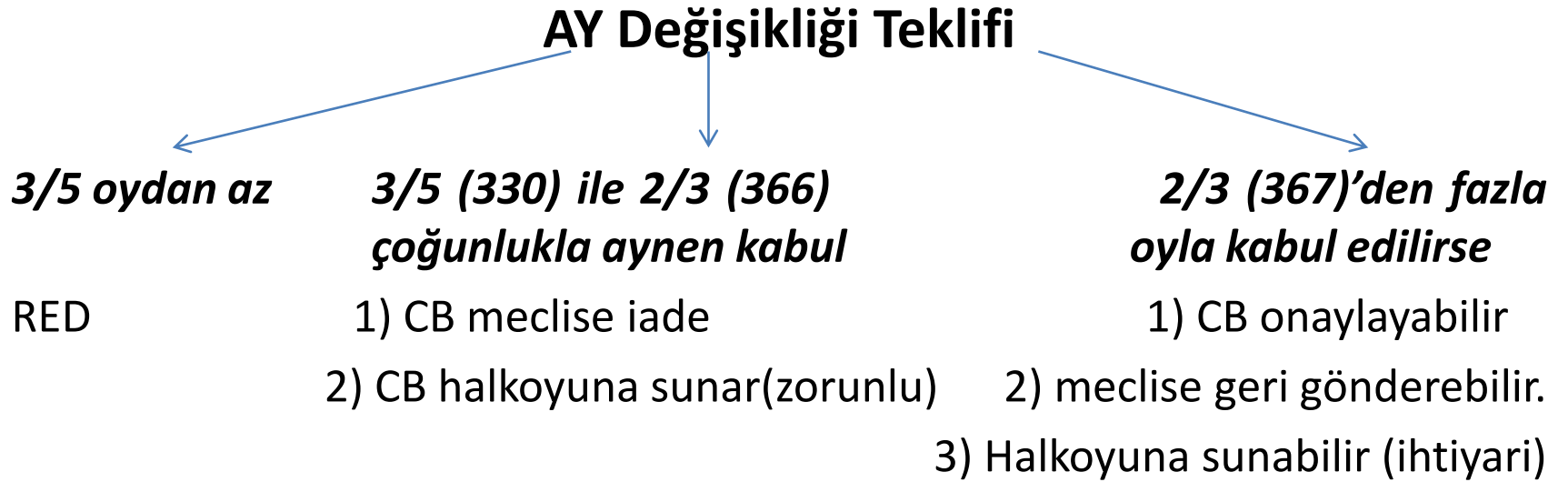
Anayasanın Değiştirilmesi (AY md.175)

Doğrudan veya CB'nin iadesi üzerine, TBMM üye tamsayısının $2/3$ çoğunluğu ile kabul edilen AY değişikliğine ilişkin kanun veya gerekli görülen maddeleri CB tarafından **halk oyuna** sunulabilir.

Halkoylamasına sunulmayan AY değişikliğine ilişkin kanun veya ilgili maddeler Resmi Gazetede yayınlanır.

Anayasanın Değiştirilmesi (AY md.175)

KANUN

Kanunlar, yasama organının Anayasa'dan aldığı yetkiyle, Anayasa'da yer alan usullerle kabul ettiği, Cumhurbaşkanının Resmi Gazetede yayımlamasıyla yürürlüğe giren kuralları içeren metinlerdir.

KANUN

Kanunun genelliği → **ülke genelinde uygulanması**

Kanunun sürekliliği → **kanunun belirsiz bir zaman süreci içinde uygulanmak üzere yürürlüğe konulması**

KANUN

Kanun yapma yetkisi (yasama yetkisi)

AY md. 7ye göre, yasama yetkisi Türk Milleti adına **TBMM**'nindir.

KANUN

Kanun teklif etmeye **Bakanlar Kurulu** ve **milletvekilleri** yetkilidir (AY md. 88).

Bakanlar Kurulunca sunulan metinler

kanun tasarısı

Milletvekillerce sunulan metinler

kanun teklifi

Kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması (AY md. 89)

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları **onbeş gün** içinde yayımlar.

Yayımlanmasını **kısmen veya tamamen** uygun bulmadığı kanunları, **bir daha görüşülmek üzere**, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, **Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.**

Cumhurbaşkanınca **kısmen uygun bulunmama durumunda**, Türkiye Büyük Millet Meclisi **sadece uygun bulunmayan maddeleri** görüşebilir. (Bütçe kanunları hariç)

Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen **kanunu aynen kabul ederse**, kanun **Cumhurbaşkanınca yayımlanır.**

Meclis, geri gönderilen kanunda **yen bir değişiklik** yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar **Meclise geri gönderebilir.**

TEMEL HUKUK

Cumhurbaşkanının iade ettiği kanun, TBMM tarafından **aynen kabul ederse** Cumhurbaşkanının bu kanunu yayınlaması **zorunludur**.

Ancak Cumhurbaşkanı böyle bir kanun aleyhine isterse Anayasa Mahkemesinde **iptal davası** açabilir.

TEMEL HUKUK

İptal Davası

Anayasa Mahkemesi,

- kanunların,
- KHK,
- TBMM iç tüzüğünün

Anayasaya **esas ve şekil bakımından** uygunluğunu denetler.

Şekil bozukluğuna dayanan iptal davasının iptali istenen **kanunun** Resmi Gazetede yayınlandığı tarihten itibaren **10 gün** içinde açılması gerekir. (KHKlar ile TBMM içtüzüğünün şekle aykırılık sebebiyle açılacak iptal davasının süresi 60 gündür.)

Kanunların, KHKların ve TBMM içtüzüğünün esas bakımından aykırılık sebebiyle açılacak iptal davalarındaki süre Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren **60 gündür.**

Milletlerarası (Uluslararası) Andlaşma

"Uluslararası andlaşmalar, genel olarak, uluslararası hukukun kendilerine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında, uluslararası hukuka uygun bir biçimde, hak ve yükümlülükler doğuran, bunları değiştiren ya da sona erdiren yazılı irade uyuşmalarıdır."

tkgm.gov.tr

Türkiye'nin yabancı devletlerle veya uluslararası kuruluşlarla yaptığı bir andlaşmanın geçerlilik kazanması için **TBMM'nin andlaşmayı bir kanunla uygun bulması** gereklidir.

TEMEL HUKUK

Ekonomik, ticari ve teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi 1 yılı aşmayan andlaşmalar,

- ✓ Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek,
- ✓ Kişi hallerine
- ✓ ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla **yayımlanma ile yürürlüğe konulabilir.**

Bu andlaşmalar yayınlanmalarından başlayarak **iki ay** içinde TBMM'nin bilgisine sunulur.

TEMEL HUKUK

- ✓ **Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile**
- ✓ **kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların TBMM'nce uygun bulunma zorunluluğu yoktur.**

TEMEL HUKUK

"Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında anayasa aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz (AY md. 90)".

"Kanunla onaylanan ve iç hukukun bir parçası haline gelen milletlerarası andlaşmalar anayasaya aykırı olsalar bile hüküm ifade ederler. "

(Güriz, 2011, 59).

TEMEL HUKUK

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

SORU: Bir Milletlerarası andlaşma ile, kanunun çatışması/çelişmesi durumunda milletlerarası andlaşma mı uygulanır, kanun mu? Neden?

BU SUNUMDA YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Muvaffak Akbay, Kelsen'in Hukuk ve Devlet Teorisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, yıl 1947, cilt 4, sayı 1-4, s.48-73.
- Vecdi Aral, Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine, 12 Levha Yayınları no. 122, İstanbul, 2010.
- Adnan Güriz, Hukuk Başlangıcı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2011.
- Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, Hukukun Temel Kavramları, Dora Basın Yayın Dağıtım, Bursa, 2012.
- Necip Bilge, Hukuk Başlangıcı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1986.